

Nr 171.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—5:o hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar m. m., vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför följande.

1:o.

Mörby nr 1 i Stockholms län.

I skrivelse den 2 december 1943 har kommunalnämnden i Stocksunds köping, Stockholms län, anhållit, att kronan måtte utan vederlag till köpingen avstå dels den mark av kronoegendomen 1 ¹/₈ mantal Mörby nr 1, som i den

för köpingen gällande stadsplanen utlagts till gata, väg eller annan allmän plats eller avsetts att användas för idrotts- eller andra allmänna ändamål, *dels ock* den rätt kronan kunde äga till de i nämnda mark nedlagda ledningar.

Av ärendet tillhörande handlingar och kartor, däribland vissa av arkitekten Edvin Stenfors upprättade förslag till ändring av köpingens stadsplan ävensom en av kammarrådet Sten Grönvall år 1942 utarbetad promemoria angående Mörby tjänstemannasamhälle, inhämtas i huvudsak följande.

Det område av ifrågavarande kronoegendom, som ligger öster om Roslagsbanan, är alltsedan år 1913 inkorporerat med Stocksunds köping. Området, vilket motsvarar stadsägan nr 308, innefattar en areal av cirka 89 hektar.

Genom särskilda tomträttsavtal den 7 maj 1912, 7 juni 1921, 1 februari 1924 och 26 juni 1936 upplät Kungl. Maj:t — med riksdagens godkännande — större delen av området, eller cirka 56 hektar, med tomträtt till Tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening m. b. p. a. En omfattande bebyggelse har genom föreningens medverkan tillkommit å den med tomt-rätt upplåtna marken. Tomträttsavgälderna uppgingo år 1945 till sammanlagt 7 661 kronor 1 öre.

Den inom köpingen belägna, till egnahemsföreningen ännu icke upplåtna delen av egendomen omfattar 31,5190 hektar. Av denna del äro två områden om sammanlagt cirka 25 hektar utarrenderade för jordbruksändamål till den 14 mars 1946 mot en sammanlagd arrendeavgift av 800 kronor. Taxeringsvärdet å den ännu icke upplåtna delen utgör 45 000 kronor, därav 11 200 kronor jordbruksvärde, 3 800 kronor skogsvärde samt 30 000 kronor tomt- och industrivärde. Saluvärdet å skogen har av vederbörande skogstaxator den 21 december 1945, med tillämpning av medelpriserna för senaste tioårsperiod, uppskattats till 15 000 kronor.

I samband med förenämnda tomträttsupplåtelse föreskrefs, att egnahemsföreningen inom de upplåtna områdena skulle äga rätt att utan avgift tills vidare nyttja mark, avsedd för vägar och öppna platser, under villkor att föreningen iordningställde och väl underhölle desamma.

Vid inkorporeringen med köpingen av ifrågavarande del av kronoegendomen fastställde Kungl. Maj:t såsom villkor, att det skulle åligga egnahemsföreningen att underhålla vägar och allmänna platser under utbyggnadstiden 1912—1915, varefter köpingen skulle övertaga underhållet av då färdiga och i gott stånd befintliga vägar och öppna platser. År 1932 ingicks ett avtal mellan köpingen och egnahemsföreningen, varigenom köpingen övertog underhållet av samtliga då i färdigt skick befintliga vägar och ledningar inom såväl 1911 som 1920 års upplåtelseområden.

Kostnaderna för iordningställandet av vägar och ledningar — vilket arbete numera i det närmaste fullbordats — ha i huvudsak bestritts av statsmedel samt till en mindre del genom bidrag från köpingen.

Stadsplan för den i köpingen ingående delen av kronoegendomen har fastställts för första utbyggnadsområdet den 8 mars 1912 samt för övriga utbyggnadsområden den 31 december 1920, varefter vissa ändringar i stads-

planen företagits vid skilda tillfällen. I enlighet med stadsplanelagens bestämmelser äger köpingen rätt att disponera över samt har skyldighet att svara för anläggning och underhåll av i stadsplanen upptagna gator, vägar och andra allmänna platser.

En kronan tillhörig kraftledning finnes framdragen över den nu till överlåtelse ifrågasatta marken.

Kommunalnämnden i Stocksunds köping har i sin framställning anfört, att det vore av vikt för köpingen att förvärva full äganderätt till förevarande, för allmänt ändamål avsedda mark jämte däri framdragna ledningar. Nämnden har härvid, bland annat, uttalat, att dess framställning anslöte sig till de grundsatser, som kommit till uttryck i stadsplanelagens bestämmelser om marks avstående och iordningställande för stadsplaneändamål.

Styrelsen för Tjänstemannasamhällets vid Mörbys egnahemsförening m. b. p. a. har tillstyrkt kommunalnämndens framställning.

Djurgårdskommissionen har i utlåtande den 9 november 1944 föreslagit, att kronan skulle till köpingen under vissa närmare angivna villkor utan ersättning överlåta *dels* den mark av stadsågan nr 308, som enligt gällande stadsplan avsetts för gata eller allmän plats samt betecknats med litt. Ob (område för offentlig byggnad o. d.), E (område för kyrkpark och begravningsplats), K (område för elektrisk kraftledning), P (område för parkeringsändamål) och Y (område för idrottsändamål), allt i den mån samma mark icke besvärades av tomträtt (d. v. s. antingen vore belägen utanför de områden, som hittills upplåtits till egnahemsföreningen, eller enligt i vederbörande tomträttsavtal mellan kronan och föreningen åberopade tomtindelningar icke upptagits såsom tomtmark), *dels ock* den rätt, kronan kunde äga till vatten- och avloppsledningar i den till överlåtelse föreslagna marken. I marköverlåtelsen — som skulle avse en areal av cirka 30 hektar, motsvarande 33 procent av ifrågasvarande stadsplaneområde — borde icke ingå ett område om 4 936 kvadratmeter av stadsågan nr 308 (skoltomten), som år 1904 av Kungl. Maj:t överlåtits till Danderyds församling.

Kommissionen har till stöd för sitt förslag anfört i huvudsak följande.

Såväl tomträtts- som nyttjanderättsupplåtelseerna hänföra sig till vid tiden för upplåtelseerna gällande stadsplaner och tomtindelningar. Enligt vad kommissionen inhämtat ha emellertid de ursprungliga stadsplanerna sedermera på ett flertal punkter jämkats genom fastställda stadsplaneändringar, så att, utom annat, gräns mellan tomtmark och annan mark ändrats. Någon reglering av tomträtts- och nyttjanderättsupplåtelseerna synes icke ha ägt rum i anledning av stadsplaneändringarna, och resultatet har alltså blivit å ena sidan att egnahemsföreningen i vissa fall har blott nyttjanderätt tills vidare till mark, som ingår eller skall ingå i tomt, samt å den andra att föreningen och vederbörande enskilda tomtinnehavare ha tomträtt till mark, som enligt den gällande stadsplanen tillagts gata eller allmän plats. Jämkningarna i fråga synas genomgående ha varit av mindre omfattning, och någon anledning att i detta sammanhang — genom avtal mellan kronan, föreningen och de enskilda tomtinnehavarna — söka åstadkomma en allmän reglering av upplåtelseerna torde icke föreligga. Emellertid torde det bli på nödvändigt att vid en marköverlåtelse till köpingen taga hänsyn till jämkningarna. Det måste nämligen en-

ligt kommissionens mening anses olämpligt att i en dylik överlåtelse inbegripa sådana i gata etc. ingående markområden, som äro föremål för tomt-rätt. Om överlåtelsen hänföres till nu gällande stadsplan, synes på grund härav undantag böra göras för mark, som enligt den tomtindelning, vilken gällde vid tiden för vederbörande tomträttsupplåtelse, utgjorde tomt. Å andra sidan saknas anledning att i överlåtelsen inbegripa sådan mark, som tidigare ingått i gata eller allmän plats och alltså endast innehaves med nyttjanderätt tills vidare men som enligt nu gällande stadsplan skall utgöra tomtmark.

Beträffande det större (södra) av de båda områden, som enligt stadsplanen avsetts för offentlig byggnad (litt. Ob), märkes följande. Området består delvis av mark, som enligt den i 1912 års tomträttsupplåtelse återopade tomtindelningen utgjorde tomt. Av en generell undantagsbestämmelse i enlighet med vad förut sagts skulle alltså följa, att området i denna del undantages från överlåtelse till köpingen. Återstoden av området, å 1912 års tomtindelningsskarta betecknad »Folkskola», utgöres av mark, som redan jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 maj 1904 överlåtits till Danderyds församling för skoländamål. Denna återstod har icke avskilts från stadsågan nr 308, vilket torde bero på att församlingen icke sökt lagfart därå. Vid en marköverlåtelse till köpingen i enlighet med den nu föreliggande framställningen lär uttryckligt undantag böra göras för detta till församlingen tidigare överlättna område.

Vad beträffar det mindre (norra) området för offentlig byggnad, är detta område ännu odisponerat men torde, enligt vad kommissionen under hand inhämtat, komma att användas för något köpingens allmänna ändamål. Överlåtelse till köpingen av detta område lär icke möta betänkligheter och särskilda villkorsbestämmelser i denna del synas icke erforderliga.

I fråga om det område, som enligt stadsplanen är avsett att användas såsom kyrkpark och begravningsplats (litt. E), torde överlåtelse till köpingen endast böra medgivas under villkor att köpingen förbinder sig att vid behov utan ersättning överlåta området till vederbörande församling för angivna kyrkliga ändamål.

Vid en överlåtelse synes böra knytas villkor om rätt för kronan att utan ersättning till köpingen ha kraftledning framdragen över den överlättna marken i ungefär den sträckning den nuvarande ledningen har samt försedd med erforderliga upphängnings- och fästningsanordningar ävensom villkor om skyldighet för köpingen att hålla kraftledningsgatan (litt. K) i stånd. Till säkerhet för rätten att bibehålla kraftledning torde köpingen böra medgiva inteckning i det överlättna området.

Om den ifrågasatta överlåtelsen äger rum utan lösen, blir kronan jämlikt stadgandet i 45 § tredje stycket stadsplanlagen intill värdet av överlättna gatemark framför tomt fri från skyldighet att såsom tomtägare utgiva gatemarksersättning. Med hänsyn till de villkor för överlåtelsen, som förut föreslagits och i det följande skola beröras, torde emellertid böra göras uttryckligt förbehåll härom.

Skyldigheten för kronan såsom tomtägare att utgiva ersättning för köpingens kostnad för iordningställande av gator och avloppsledningar inom Mörbyområdet regleras genom gatukostnadsbestämmelser, vilka fastställdes den 17 november 1939. Jämlikt bestämmelsernas 15 § avser ersättningsskyldigheten icke gatudel eller avloppsledning, vars anläggning påbörjats, då fråga om gatukostnadsbestämmelser väcktes hos kommunalfullmäktige, d. v. s. den 28 februari 1935; ej heller åligger ersättningsskyldighet ägare av tomt vid gata, som lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande vid nyss sagda tid.

Såsom i ärendet upplysts har som villkor för föreningens nyttjanderätt till mark, avsedd för vägar och öppna platser inom de till föreningen upplåtna delarna av Mörbyområdet, föreskrivits att föreningen skall iordningställa och väl underhålla dessa vägar och platser. Föreningen är således för närvarande gentemot kronan ansvarig för iordningställandet av de ännu återstående gatu- och ledningssträckorna. Underhållsskyldigheten torde däremot numera sakna praktisk betydelse. Om äganderätten till gator och andra allmänna platser av kronan överlättes till köpingen, synes det skäligt att köpingen inträder i kronans rättigheter och skyldigheter gentemot föreningen med avseende på den överlåtna marken samt att kronan i enlighet härmed fritages från skyldighet att på grund av lag och gatukostnadsbestämmelser såsom tomtägare bidra till kostnaden för iordningställande av gator och avloppsledning inom de till föreningen upplåtta delarna av Mörbyområdet.

Beträffande den nordligaste, ännu odisponerade delen av Mörbyområdet torde anledning saknas att i detta sammanhang fritaga kronan från skyldighet att enligt fastställda gatukostnadsbestämmelser såsom tomtägare bidra till köpingens gatukostnader. Detta gäller vare sig området i fråga i framtiden kommer att upplåtas till föreningen med tomträtt eller exploateras i annan ordning. Det bör anmärkas, att enligt 10 § av gatukostnadsbestämmelserna tomtägarers bidragsskyldighet icke inträder förrän tomten bebyggs i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen eller vid den tidpunkt dessförinnan, då tomtägaren utnyttjar tomten vidliggande gata i samma omfattning, som om tomten vore på angivet sätt bebyggd. Bidragsskyldigheten lär således icke komma att aktualiseras annat än i den mån exploateringen fortskrider. Kronan synes dock lämpligen böra förbehålla sig rätt att, innan gatu- och ledningsarbeten påbörjas, få yttra sig över förslag till sådana anläggningar.

Om stadsplanen för Mörbyområdet i fortsättningen skulle ändras så att mark, som ingår i den nu föreslagna överlåtelsen till köpingen, utlägges till tomtmark, anser djurgårdskommissionen skäligt att sådan mark utan vederlag återgår i kronans ägo. Vid överlåtelsen till köpingen torde böra föreskrivas villkor härom.

Såsom villkor för överlåtelsen torde slutligen böra föreskrivas, att köpingen skall vidkännas kostnaderna för lagfart å de överlåtta områdena samt för lagfarten erforderliga mätningsarbeten och förrättningar.

Djurgårdskommissionen har ansett det lämpligt att Kungl. Maj:t, samtligt som förslag rörande marköverlåtelsen förelades riksdagen, inhämtade riksdagens bemyndigande till att sådan mark inom Mörbyområdet, som jämlikt redan fastställd eller blivande stadsplaneändring frånskilts eller skulle frånskiljas tomt, finge, i den mån så befundes skäligt, utan ersättning överlåtas till köpingen, sedan erforderlig jämkning av mellan kronan och egnahemsföreningen upprättade tomträttsavtal vidtagits.

I utlåtanden den 24 januari och den 4 februari 1946 har *domänstyrelsen* förklarat sig icke ha något att erinra mot djurgårdskommissionens förslag, därest till detsamma fogades vissa ytterligare villkor. Styrelsen har sålunda bland annat framhållit, att köpingen vid den ifrågasatta överlåtelsen borde åläggas att träffa avtal med vederbörande arrendator angående ersättning för skada och intrång, som kunde tillfogas honom vid gatu- och ledningsarbeten inom den till egnahemsföreningen icke upplåtta delen av egendomen, även-

som att köpingen borde utgiva ersättning till kronan för halva värdet (7 500 kronor) av å de överlåtna områdena växande skog.

Kommunalfullmäktige i köpingen ha beslutat godtaga det framlagda förslaget, sådant detta utformats av domänstyrelsen.

Kammarkollegiet har i utlåtande den 21 februari 1946 anfört i huvudsak följande.

Mot vederlagsfri överlåtelse av gator inom förevarande område synes med beaktande av stadsplanelagens bestämmelser rörande bidrag till stads gatukostnad icke vara något att erinra. Däremot torde väl kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreligga för vederlagsfri överlåtelse av de betydande områden, som avsetts för allmänna platser m. m. Den omständigheten att egnahemsföreningen berättigats att tills vidare utan avgift nyttja sådana områden torde i och för sig knappast kunna motivera en dylik överlåtelse från kronans sida till Stocksunds köping. I övrigt falla betydande för allmänna platser m. m. avsedda områden utanför de under tomträtt upplåtta delarna av Mörbyegendomen. De av kommunalnämnden åberopade bestämmelserna i stadsplanelagen avse vederlagsfritt avstående av mark till gator och allmänna ändamål. Förordnande härom skall dock enligt sagda bestämmelser meddelas i samband med stadsplanens fastställande, alltså före exploateringen, vilket i detta fall ej skett. Kollegiet anser det följaktligen tveksamt om överlåtelse av berörda områden bör ske annorledes än mot lösen, på sätt anges i stadsplanelagen.

Vad särskilt angår det med litt. K betecknade området, avsett för elektrisk kraftledning, tillhörig vattenfallsstyrelsen, lär någon anledning för kronan att avhända sig denna mark knappast förefinnas. Området litt. E, avsett att användas som kyrkpark och begravningsplats, torde böra överlätas direkt till vederbörande församling och ej till köpingen.

Enligt djurgårdskommissionens och domänstyrelsens förslag skall, därest vid stadsplaneändring mark, som ingår i överlåtelsen, utlägges till tomtmark, sådan mark av köpingen utan vederlag överlätas till kronan. Därest den ifrågasatta vederlagsfria överlåtelsen kommer till stånd, synes det kollegiet vara av synnerlig vikt att en sådan villkorsbestämmelse för överlåtelsen blir meddelad. Det bör nämligen icke ifrågakomma, att köpingen framdeles blir i tillfälle att ekonomiskt utnyttja delar av de utan vederlag överlåtta områdena.

Vid statsmakternas medgivande till markupplåtelsen år 1911 synes värdesättningen å tomterna (15 öre per kvadratmeter) ha skett med hänsyn tagen till det förhållandet, att cirka $\frac{1}{3}$ av markområdet skulle av föreningen avgiftsfritt få nyttjas för gator och allmänna platser. Det ifrågasatta överlåtandet bör icke få medföra krav från föreningens sida på annan värdesättning av tomtmarken. Föreningens tillstyrkan av överlåtelsen torde i detta hänseende få anses innebära, att föreningen icke avser att göra gällande ett anspråk i sådan riktning.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till den befattning Stocksunds köping har att taga med anordnandet och underhållet av gator, vägar och för annat allmänt ändamål avsedda områden inom samhället finner jag det lämpligt, att ifrågavarande mark — jämte den rätt kronan kan äga till däri framdragna ledningar — övergår i köpingens ägo. I likhet med domänstyrelsen och djurgårdskommissionen anser jag mig därvid böra förorda, att överlåtelsen må ske utan veder-

lag. Dock synes köpingen för den å överlåtelseområdena växande skogen böra utgiva ersättning med halva värdet eller 7 500 kronor. Då jag icke heller i övrigt har något att erinra mot domänstyrelsens föreliggande förslag, vilket i huvudsak överensstämmer med vad djurgårdskommissionen i ärendet förordat, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

1) medgiva, att av den i Stocksunds köping belägna delen (stadsägan nr 308) av kronoegendomen $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 må till köpingen utan ersättning överlåtas *dels* den mark, som enligt för köpingen gällande stadsplan avsetts för gata eller allmän plats samt betecknats med litt. Ob, E, K, P och Y, allt i den mån samma mark icke besväras av tomt-rätt (d. v. s. antingen är belägen utanför de områden, som hittills med tomt rätt upplåtits till Tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening m. b. p. a., eller enligt i vederbörande tomtträttsavtal mellan kronan och föreningen åberopade tomtindelningar icke upptagits såsom tomtmark), *dels ock* den rätt, kronan kan äga till i förevarande mark framdragna vatten- och avloppsledningar;

allt under villkor i övrigt,

att i överlåtelsen icke ingår det område om 4 936 kvadratmeter (skoltomten), som den 6 maj 1904 överlåtits till Danderyds församling,

att markområdena överlåtas med tillträdesrätt för köpingen räknad från den dag, då avtal om överlåtelsen blivit vederbörligen undertecknat, samt i då befintligt skick,

att köpingen förbinder sig att vid behov, på därom av vederbörande församling gjord framställning, till församlingen utan ersättning överlåta förenämnda med litt. E betecknade område eller del därav att användas för kyrkliga ändamål,

att kronan och dess rättsinnehavare skola vara fria från skyldighet att såsom ägare av tomt utgiva gatumarksersättning i den mån densamma icke överstiger värdet av överlåten gatumark framför tomten,

att köpingen inträder i kronans rättigheter och skyldigheter gentemot egnahemsföreningen med avseende å den överlåtna marken inom de till föreningen hittills upplåtna delarna av egendomen,

att kronan och dess rättsinnehavare befrias från skyldighet att såsom ägare av tomt inom nyssnämnda delar av egendomen bidra till kostnaden för iordningställande av gator och avloppsledningar,

att innan gatu- och ledningsarbeten påbörjas inom den till egnahemsföreningen icke upplåtna delen av egendomen, do-

mänstyrelsen beredes tillfälle att avgiva yttrande över förslagen till sådana anläggningar,

att köpingen träffar avtal med vederbörande arrendator angående ersättning för skada och intrång, som kan tillfogas honom genom sagda arbeten,

att, därest stadsplanen för köpingen skulle ändras så, att mark, som ingår i överlåtelsen, utlägges till tomtmark, sådan mark av köpingen på anfordran överlåtes till kronan utan vederlag,

att köpingen *dels* medgiver vattenfallsstyrelsen rätt att å överlåtet område kostnadsfritt för all framtid bibehålla befintlig elektrisk kraftledning med rätt för styrelsens personal att erhålla obehindrat tillträde till området för ledningens tillsyn, underhåll och reparation, skolande vattenfallsstyrelsen ersätta den skada, som orsakas genom vållande av styrelsens personal, *dels* underhåller erforderlig kraftledningsgata ävensom låter borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar, *dels* ock bekostar genom gatas framdragande erforderlig flyttning av anordningar för ledningens upphängning och fästande,

att vattenfallsstyrelsen till säkerhet för omförmälda rättigheter må till förmån för den av Kungl. Maj:t och kronan ägda strömfallfastigheten Söderfors 1² i Älvkarleby socken erhålla servitutsinteckning i området,

att köpingen utgiver ersättning till kronan för halva värdet av å de överlåtna områdena växande skog med 7 500 kronor, att kontant inbetalas till domänstyrelsen å tillträdesdagen,

att å områdena redan avverkad och utstämplad skog icke ingår i överlåtelsen,

att samtliga för de överlåtna områdena utgående skatter skola gäldas av köpingen i den mån de belöpa på tiden från tillträdesdagen och

att köpingen ensam vidkännes kostnaderna för lagfart å områdena samt för lagfarten erforderliga mättningsarbeten och förrättningar;

2) medgiva, att sådan mark inom förevarande del av kro-noegendomen, som jämlikt redan fastställd eller blivande stadsplaneändring frånskilts eller skall frånskiljas tomt, må, i den mån så befinnes skäligt, av Kungl. Maj:t utan ersättning överlåtas till köpingen, sedan erforderlig jämkning vidtagits av de mellan kronan och Tjänstemannasamhällets i Mörby egnahemsförening m. b. p. a. upprättade tomträttsavtalen.

2:o.

Runby Nedre nr 1 i Stockholms län.

Kronoegendomen 1 mantal Runby Nedre nr 1 (1¹) i Eds socken, Stockholms län, är utarrenderad till den 14 mars 1946 mot en avgäld, som för innevarande arrendeår utgår med 2 200 kronor.

I en till domänstyrelsen inkommen ansökning har Aktiebolaget Vägförbättringar, Stockholm, anhållit att få förvärva ett område om cirka 25 000 kvadratmeter av egendomens hemskifte, närmare angivet å en vid ansökningen fogad kartskiss. Bolaget har därvid förklarat sig ämna dels å området uppföra i första hand verkstads-, förråds- och garagebyggnader samt därefter jämväl en cementvarufabrik, dels ock framdraga stickspår till området.

Av ärendet tillhörande handlingar och kartor, däribland en av t. f. distriktslantmätaren R. Malmberg år 1923 upprättad karta över egendomen ävensom en inom järnvägsstyrelsen den 26 november 1945 upprättad kartskiss, inhämtas i huvudsak följande.

Kronoegendomen innehåller i två skiften omkring 130 hektar, därav 33 hektar tomt, åker och äng samt 97 hektar skogsmark.

Hemskiftet är beläget omedelbart väster om Upplands Väsby järnvägsstation, 24 kilometer från Stockholm.

Marken å det till försäljning ifrågasatta området utgöres av åkerjord i god hävd. Grundförhållandena äro mindrefredsställande.

Egendomens taxeringsvärde utgör 57 900 kronor, därav 35 100 kronor jordbruksvärde, 1 600 kronor markvärde och 21 200 kronor skogsvärde.

Domänintendenten har tillstyrkt bifall till ansökningen under förutsättning att bolaget erlade en köpeskillning av 2 kronor per kvadratmeter samt bestrede avstyckningskostnaderna.

Länsarkitekten har meddelat, att området torde kunna inordnas i en lämplig byggnadsplan, varför erinran mot den avsedda försäljningen icke syntes böra göras.

Överlantmätaren har ansett, att hinder mot områdets avstyckning icke syntes möta under förutsättning att omförmälda planläggning komme till stånd.

Sedan bolaget i skrivelse till domänstyrelsen förklarat sig godkänna den föreslagna köpeskillningen, 2 kronor för kvadratmeter, att erläggas kontant vid tillträdet, ha vissa underhandlingar ägt rum mellan bolaget och järnvägsstyrelsen rörande framdragandet av erforderliga spåranordningar till ifrågavarande område. I anslutning härtill har bolaget hos domänstyrelsen anhållit, att områdets areal måtte utökas till cirka 31 000 kvadratmeter. Enligt en mellan järnvägsstyrelsen och bolaget sedermera träffad överenskommelse skulle parterna, därest det ifrågasatta inköpet komme till stånd, sinsemellan företa ett utbyte av vissa smärre markområden i omedelbar när-

het av den nuvarande järnvägslinjen, varjämte statens järnvägar för anläggande av ett s. k. industristampspår skulle äga att kostnadsfritt taga i anspråk viss mark utmed saluområdets gräns mot järnvägslinjen.

Med skrivelse den 24 januari 1946 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Med anledning av länsarkitektens yttrande och sedan kommunalnämnden i Eds kommun framhållit angelägenheten av att hemskitet blir föremål för exploatering, har styrelsen vidtagit åtgärder för upprättande av byggnadsplan för skiftet. Kommunalnämnden har jämväl tillstyrkt, att bidrag av kommunens medel lämnas till planens upprättande.

Under tiden efter det domänintendenten avgav förslag till saluvärde å området, ha omständigheter inträffat, som skulle kunna motivera en förhöjning av detta värde. Sålunda ha, sedan det blivit känt, att det planerade atlantflygfältet föreslagits skola förläggas till Väsby, ett flertal ansökningar inkommit till styrelsen om tillstånd att få inköpa mark från egendomen. Emellertid anser styrelsen, som träffat preliminärt avtal med bolaget om försäljning av området efter ett pris av 2 kronor per kvadratmeter, sig icke nu böra föreslå någon förhöjning av saluvärdet.

Enligt ett av vederbörande distriktslantmätare under hand avgivet yttrande bör det av bolaget önskade ägoutbytet lämpligen ske på begäran av domänstyrelsen före områdets avstyckning. Med anledning härav och efter avdrag för den markareal, som erfordras för stampspår, kommer försäljningslotten att innehålla cirka 28 000 kvadratmeter. I köpekontraktet bör intagas erinran om vad bolaget jämlikt lagen den 18 juni 1925 (nr 219) har att iakttaga för erhållande av rätt att förvärva området. Förbehåll bör vidare göras om rätt för vederbörande att bibehålla och nyttja en över området framdragen elektrisk ledning.

Efter vissa ytterligare förhandlingar mellan domänstyrelsen och Aktiebolaget Vägförbättringar har bolaget i en till styrelsen ställd skrift sedermera anhållit, att försäljningspriset med hänsyn till de dåliga grundförhållandena å området icke måtte sättas högre än 2 kronor 50 öre för kvadratmeter. Bolaget har samtidigt förklarat sig villigt att, om så befunnes nödvändigt, vid inköp av området erlagga ett vid förhandlingarna ifrågasatt pris av 3 kronor för kvadratmeter.

Statens byggnadslånebyrå har i en i ärendet avgiven promemoria förklarat sig anse ett försäljningspris av 3 kronor för kvadratmeter icke vara oskäligt. Byrån har emellertid framhållit, att någon försäljning icke borde komma till stånd förrän plan för egendomens fortsatta exploatering blivit upprättad.

*Departements-
chefen.*

Mot en försäljning till Aktiebolaget Vägförbättringar av ifrågavarande område har jag intet att erinra. Med hänsyn till vad under förhandlingarna förekommit samt i övrigt i ärendet upplysts torde området böra åsättas ett saluvärde av 3 kronor för kvadratmeter. I anslutning till vad statens byggnadslånebyrå anfört finner jag mig böra förorda, att försäljningen, därest Kungl. Maj:t ej finner skäl annat medgiva, icke genomföres förrän byggnadsplan för egendomens hemskitet blivit fastställd. Jag förutsätter härjämte, att domänstyrelsen före saluområdets avstyckning vidtager erforderliga åt-

gärder för avstående till statens järnvägar av den mark, som enligt vad i det föregående nämnts avsetts till stamspår, samt för verkställande av det ifrågasatta ägoutbytet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Runby Nedre nr 1 (1¹) i Eds socken, Stockholms län, ett område om cirka 28 000 kvadratmeter — vilket närmare angivits å en den 26 november 1945 inom järnvägsstyrelsen upprättad kartskiss — må, sedan området i vederbörlig ordning avstyckats, försäljas till Aktiebolaget Vägförbättringar för en köpeskilling, motsvarande tre kronor för kvadratmeter samt under villkor i övrigt,

att området försäljes med tillträde vid köpekontraktets underskrivande i då befintligt skick,

att köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet,

att i köpekontraktet intages erinran om att bolaget har att i lagstadgad ordning söka tillstånd att förvärva området,

att innehavare av över området med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3:o.

Grytbäcken nr 1 i Jönköpings län.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av vissa områden av kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Grytbäcken nr 1 (1¹) i Säby socken, Jönköpings län, verkställde skogstaxatorn Anton Hellström i samråd med länsarkitekten i Stockholms län Olof Lundgren år 1945 på domänstyrelsens föranstaltande saluvärdering av ifrågavarande områden.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland det vid saluvärderingen upprättade instrumentet, en av länsstyrelsen den 22 april 1943 fastställd byggnadsplan för Sommens stationssamhälle samt två av distriktslantmätaren J. E. Holmgren vid påbörjade avstyckningsförrättningar åren 1944 och 1945 upprättade kartor, inhämtats i huvudsak följande.

Kronoegendomen Grytbäcken är belägen å ömse sidor om södra stamba-

nan omkring 13 kilometer norr om Tranås. Egendomen innehåller en areal av 109,4350 hektar, därav 7,9660 hektar åker och tomt, 23,9920 hektar äng samt 77,4770 hektar avrösningsjord och impediment.

De till försäljning ifrågasatta områdena — vilka utgöras av fem lotter, å förenämnda byggnadsplan betecknade A, B, C, D och E — ligga inom Sommens stationssamhälle 1,5—2 kilometer norr om Sommens järnvägsstation. Lotterna A—D äro industritomter samt bilda tillsammans ett område, beläget vid sjön Sommen öster om järnvägslinjen. Lotten E, som ligger väster om järnvägslinjen, omfattar ett antal bostadstomter.

Lotten A omfattar 7,9300 hektar, varav 6,0380 hektar skogsmark, 0,1620 hektar vägar och 1,7300 hektar vattenområde i sjön Sommen. Av skogsmarken ligga 0,5240 hektar tidvis under vatten.

Marken är delvis starkt kuperad, varför stora schaktningar måste utföras innan lotten kan utnyttjas till industriändamål. Skogen utgöres av lövskog.

Viss del av lotten, eller 4,96 hektar, är för tiden till den 14 mars 1946 utarrenderad till Trävaruaktiebolaget Sommen mot en årlig avgäld av 1 200 kronor. Å lotten finnas sågverksanläggningar, vilka tillhöra bolaget.

Bolaget har gjort framställning om inköp av det arrenderade området jämte viss intilliggande mark för rationalisering och utökning av sågverksrörelsen.

Saluvärdet å lotten har uppskattats till 45 400 kronor, motsvarande omkring 80 öre för kvadratmeter landareal.

Lotten B innehåller 0,5310 hektar, varav 0,2230 hektar tomtmark och 0,3080 hektar skogsmark.

Å lotten befintlig skog utgöres av lövskog.

Ett område av 0,20 hektar är för tiden till den 14 mars 1946 utarrenderat till handelsbolaget med firma Sommens Träullsfabrik, Sten Nilsson, Albert Lätth, Einar Axelsson, mot ett årligt arrende av 130 kronor. Å lotten finnes en bolaget tillhörig fabriksbyggnad. Bolaget har anhållit att få förvärva det arrenderade området jämte viss ytterligare mark.

Lottens saluvärde har uppskattats till 5 300 kronor, motsvarande omkring 1 krona för kvadratmeter.

Lotten C omfattar 1,0130 hektar, därav 0,5680 hektar åker (mossjord) och 0,4450 hektar skogsmark.

Å lottens södra del är marken delvis starkt stenbunden. Skogen utgöres av lövskog.

Åkerjorden är för tiden till den 14 mars 1946 utarrenderad till arrendatorn av kronoegendomen Grytbäcken nr 1. Lotten är obebyggd.

Innehavaren av Uno Sommes Trävaruaffär, Uno Somme, har gjort framställning om inköp av lotten i syfte att använda densamma till virkesuppdrag och för uppförande av en snickerifabrik.

Saluvärdet har uppskattats till 7 600 kronor eller omkring 75 öre för kvadratmeter.

Lotten D innehåller en areal av 1,9980 hektar, varav 0,0120 hektar åker och 1,9860 hektar skogsmark.

Marken är delvis starkt kuperad och stenbunden. Å lotten befintlig skog utgöres av lövskog. Även denna lott är obebyggd.

Handelsbolaget med firma Holavedstrå, Nils Nilsson, Johan Eriksson & Co., har anhållit att få inköpa lotten för att därå uppföra en snickeri- och lådfabrik.

Förrättningsmännen ha uppskattat lottens saluvärde till 13 000 kronor, motsvarande cirka 65 öre för kvadratmeter.

L o t t e n E, som omfattar 1,4647 hektar delvis starkt kuperad skogsmark, är bevuxen med gammal, tämligen gles timmerskog av tall. Lotten, som är obebyggd, är uppdelad i 8 tomter.

Nya Aktiebolaget Sommens Lådfabrik har gjort framställning om förvärv av lotten för att å nämnda tomter uppföra bostadshus åt bolagets arbetare.

Lotten har åsatts ett saluvärde av 18 300 kronor, motsvarande cirka 1 krona 25 öre för kvadratmeter.

Sommens stationssamhälle saknar gemensamma vatten- och avloppsledning. De anordningar, som i detta avseende kunna finnas, ha utförts av respektive tomtinnehavare.

Förrättningsmännen ha föreslagit, att lotterna försäljas till förenämnda spekulanter, vilka på förfrågan förklarar sig villiga inköpa respektive lotter på de ifrågasatta villkoren.

Överlantmätaren har — efter samråd med länsarkitekten — meddelat, att hinder mot avstyckning av ifrågavarande lotter på angivet sätt icke syntes möta. Viss mindre jämkning av lotten D vore dock önskvärd ur trafiksynpunkt.

Revirförvaltaren och överjägmästaren ha tillstyrkt, att områdena försålles, men ha ansett saluvärdena å de för industriändamål avsedda lotterna vara alltför låga.

Statens byggnadslånebyrå, som yttrat sig beträffande det lotten E åsatta saluvärdet, 1 krona 25 öre för kvadratmeter, har förklarar sig anse nämnda värde vara skäligt.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 17 januari 1946 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört, att styrelsen icke hade något annat att erinra mot förrättningsmännens förslag än att lotten D borde jämkas på sätt överlantmätaren ifrågasatt. De av förrättningsmännen åsatta saluvärdena har styrelsen ansett skäliga.

Jag biträder det framförda försäljningsförslaget. Då ärendet i sin helhet torde böra underställas riksdagens prövning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå rikslagen medgiva, Departements-
chefen.

att av kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Grytbäcken nr 1 (1¹) i Säby socken, Jönköpings län, må försäljas följande fem lotter, vilka närmare angivits å två av distriktslantmätaren J. E. Holmgren vid avstyckningsförrättningar åren 1944 och 1945 upprättade kartor, nämligen

lotten A om 7,9300 hektar till Trävaruaktiebolaget Sommen för en köpeskilling av 45 400 kronor att kontant erläggas till domänstyrelsen vid köpekontraktets underskrivande, då egendomen tillträdades i befintligt skick,

lotten B om 0,5310 hektar till handelsbolaget med firma Sommens Träullsfabrik, Sten Nilsson, Albert Lätth, Einar Axelsson för en köpeskilling av 5 300 kronor att kontant erläggas till domänstyrelsen vid köpekontraktets underskrivande, då egendomen tillträdades i befintligt skick,

lotten C om 1,0130 hektar till Uno Somme för en köpeskilling av 7 600 kronor, att kontant erläggas till domänstyrelsen vid köpekontraktets underskrivande, samt med tillträde den 14 mars 1946 i då befintligt skick,

lotten D om 1,9980 hektar till handelsbolaget med firma Holavedsträ, Nils Nilsson, Johan Eriksson & Co. för en köpeskilling av 13 000 kronor att kontant erläggas till domänstyrelsen vid köpekontraktets underskrivande, då egendomen tillträdades i befintligt skick, och

lotten E, uppdelad å åtta tomter om tillhopa 1,4647 hektar, till Nya Aktiebolaget Sommens Lådfabrik för en köpeskilling av 18 300 kronor att kontant erläggas till domänstyrelsen vid köpekontraktets underskrivande, då egendomen tillträdades i befintligt skick;

skolande såsom villkor i övrigt för försäljningarna gälla, *beträffande en var av samtliga lotter*

att köparen är skyldig ombesörja, att påbörjad förrättning för lottens avstyckning fullföljes,

att köparen är skyldig tåla de jämkningar i lottens areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid lottens avstyckning,

att med lotten följer de rättigheter, som angivits i protokoll, upprättat vid nyssnämnda avstyckningsförrättning,

att köparen är skyldig att ensam svara för uppförande och underhåll av stängsel utefter lottens gräns mot kronoegendomen,

att innehavare av över lotten med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

att köparen ej äger påfordra, att kronan deltagar i kostnaden för anläggande av i gällande byggnadsplan upptagna vägar,

att köparen bestrider kostnaderna för avstyckning och lagfart ävensom övriga med köpet förenade utgifter,

att samtliga på tiden från och med tillträdesdagen belöande skatter betalas av köparen, och

att köparen ställer sig till efterrättelse de anvisningar och föreskrifter, som stamfastighetens ägare kan komma att utfärda beträffande nyttjanderätten till de i byggnadsplanen upptagna områdena för hamnplats och parkändamål ävensom beträffande vid avstyckningen till vägar och brandgata undantagna områden,

beträffande en var av lotterna A, B, D och E

att köparen har att i lagstadgad ordning söka tillstånd att förvärva lotten,

beträffande en var av lotterna A och B

att det för viss del av lotten gällande arrendekontraktet upphör att gälla vid tillträdet, och

att försäljningen icke omfattar andra å lotten befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

beträffande en var av lotterna D och E

att försäljningen icke omfattar å lotten växande skog, vilken köparen dock äger rätt att genom revirförvaltaren inköpa till i orten gängse pris,

beträffande lotten A

att köparen respekterar ett den 30 januari 1937 upprättat avtal, varigenom bland annat kronoegendomen Grytbäcken nr 1 tillhörande fiskerätt i sjön Sommen utarrenderats för tiden till den 14 mars 1952,

beträffande lotten D

att köparen är skyldig tåla, att ett område om cirka 145 kvadratmeter i lottens sydvästra hörn avsättes till gatumark, samt

beträffande lotten E

att med lotten följer rätt att, intill dess i förenämnda byggnadsplan upptagna, lotten berörande vägar blivit anlagda, för utfart nyttja den mellan fastigheterna Grytbäcken 1² och 1³ belägna vägen.

4:o.

Slättåkra nr 9 i Jönköpings län.

Kronoegendomen 1 ¹/₈ mantal Slättåkra nr 9 (9¹ och 9³) i Alseda socken, Jönköpings län, är för tjuugoårsperioden 14 mars 1933—14 mars 1953 utarrenderad mot en avgäld, som för innevarande arrendeår utgår med 1 241 kronor 50 öre.

Sedan kronoegendomens arrendator Johan Jönsson anhållit att få under löpande arrendeperiod förvärva egendomen samt Werner Svensson, Vetlanda, gjort framställning om inköp av cirka 2,5 hektar hagmark å egendomen för att tilläggas den honom tillhöriga, från egendomen avstyckade lägenheten Åkersberg, förordnade domänstyrelsen om uppskattningsförrättning å egendomen. Dylik förrättning hölls den 15 juli 1941. Av förrättningsprotokollet och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland två kartor över egendomen, den ena år 1930 översedd och kompletterad av distriktslantmätaren Anders Oldenburg samt den andra åren 1941—1942 upprättad av Oldenburg, inhämtas i huvudsak följande.

Egendomen — vilken utgöres av fastigheten Slättåkra 9¹ och den år 1942 därifrån avstyckade fastigheten Slättåkra 9³ — är belägen 17 kilometer från Vetlanda samt 3 kilometer från Alseda järnvägsstation. Arealen utgör tillhoppa 135,3 hektar, varav 18,21 hektar åker, 6,14 hektar äng och 110,95 hektar avrösningsjord.

Egendomens huvudgård, motsvarande fastigheten Slättåkra 9³, omfattar en areal av 70 hektar, varav 17,96 hektar åker, 6,14 hektar äng, 10,5 hektar hagmark, 32,1 hektar skogsmark och 3,3 hektar impediment.

Åkerjorden består dels av godartad mulljord, dels av medelgod sandmylla och dels i mindre omfattning av mossodlingar. Ängen, vilken nyttjas till bete, är av medelgod beskaffenhet. Skogen, som till övervägande del utgöres av barrskog, är av god beskaffenhet.

Byggnaderna, av vilka de flesta tillhöra kronan, äro med undantag för ladugården i medelgott skick. Ladugården, som är inredd av trä, har börjat förskjuta sig. Kostnaderna för dess iståndsättande torde bliva så höga, att nybyggnad ställer sig fördelaktigare. Brandförsäkringsvärdet å de kronan tillhöriga byggnaderna utgör tillhoppa 36 000 kronor.

Av byggnaderna äger arrendatorn köksförstuga och skafferi samt veranda ävensom tröskverkshus, fårhus, redskapsskjul och garage.

Elektriska ledningar samt telefonledning äro framdragna över egendomen. Den elektriska anläggningen å gården tillhör arrendatorn.

Egendomen har vid taxering åsatts ett jordbruksvärde av 36 100 kronor. Till egendomen hörande skogsmark är samtaxerad med annan kronan tillhörig skog.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att kronoegendomens huvudgård, Slättåkra 9³, skulle försäljas till arrendatorn Jönsson, som arrenderat egendomen sedan år 1939 och väl hävdats densamma. Huvudgårdens saluvärde har av nämnden uppskattats till 47 500 kronor, varav 23 000 kronor för växande skog.

Nämnden har härjämte yttrat bland annat följande.

Förutom en ansökan från arrendatorn om förvärv av egendomen föreligger även en ansökan från Werner Svensson, Vetlanda, om förvärv av 2,5 hektar hagmark från egendomen för att tilläggas den från egendomen tidigare försålda lägenheten Åkersberg. Denna lägenhet omfattar 10,889 hektar, varav cirka 3,4 hektar åker. Lägenheten har numera av Svensson utarren-

derats mot ett årlig arrende av 200 kronor. På lägenheten födas 1 häst och 3 kor. Genom röjning å en på lägenheten befintlig beteshage kan rikligare betestillgång erhållas. Betesbehovet kan vidare lämpligen tillgodoses därigenom, att innehavaren av lägenheten under den tid djur komma att hållas å lägenheten får arrendera en del av den betesmark å kronoegendomen som bör kvarbliva i kronans ägo efter försäljning av inägoområdet. Genom det av Svensson ifrågasatta förvärvet skulle lägenheten Åkersberg ej förstärkas i tillräcklig grad. Något jordbruk, som kan försörja innehavaren, skulle ej tillskapas. Med anledning härav anser sig nämnden ej böra tillstyrka försäljning av skogsmark till Svensson.

Revirförvaltaren och *överjägmästaren* ha förklarat sig icke ha något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

Sedermera har *arrendatorn Jönsson* i skrift till domänstyrelsen meddelat, att han ansåge det åsatta saluvärdet vara alltför högt samt att han önskade förvärva — förutom Slättåkra 9³ — den del av Slättåkra 9¹, som låge öster om vägen från Alseda by. Till stöd för sin uppfattning att jämväl sistnämnda område borde medfölja vid en försäljning har Jönsson anfört, att han å Slättåkra 9¹ anlagt ett gott bete, att å denna fastighet funnes ett grustag, som erfordrades för gårdens behov, samt att för nybyggnad av ladugården och reparation av övriga byggnader erfordrades större mängd virke än som lämpligen kunde uttagas å Slättåkra 9³.

Med anledning härav har revirförvaltaren på domänstyrelsens uppdrag den 16 februari 1943 verkställt saluvärdering av förenämnda område av Slättåkra 9¹ jämte därå växande skog. Området — vilket omfattar en areal av 28,60 hektar, varav 1,35 hektar åker, 26,55 hektar skog och 0,7 hektar impediment — har av revirförvaltaren värderats till 31 100 kronor, därav 4 000 kronor markvärde.

Överjägmästaren har förklarat sig anse saluvärdet å ifrågavarande område vara alltför högt beräknat samt föreslagit, att detsamma nedsattes till 30 000 kronor.

Domänstyrelsen har föranstaltat om omräkning av saluvärdet å Slättåkra 9³ efter samma beräkningsgrunder, som använts vid värdering av det till försäljning ifrågasatta området av Slättåkra 9¹. Vid en inom styrelsen företagen granskning har styrelsen uppskattat saluvärderna för Slättåkra 9³ till 56 900 kronor — därvid skogsmarkens värde tillagts och omräkning av skogsvärdet skett — samt för området av Slättåkra 9¹ till 30 500 kronor, varav 1 350 kronor för åker. Saluvärdet å hela den del av kronoegendomen, som Jönsson önskade förvärva, har av domänstyrelsen uppskattats till 87 400 kronor, därav 64 150 kronor för skogsmark med växande skog. Med anledning av vissa å skogen inträffade stormskador har styrelsen sedermera nedsatt sistnämnda båda belopp till 81 250 respektive 58 000 kronor.

Sedan vissa underhandlingar ägt rum mellan domänstyrelsen och arrendatorn Jönsson, meddelade revirförvaltaren i skrivelse till domänstyrelsen den 14 november 1945, att statens sakrevision den 1 i samma månad besökt egendomen och därvid förklarat, att revisionen ansåge att erforderliga byggnadsarbeten icke blott å ladugården utan även å mangårdsbyggnaden skulle bliva

så omfattande och dyrbara, att desamma icke borde komma till utförande. I stället syntes en försäljning av egendomen böra genomföras. Enligt sakrevisionens mening borde, hellre än att kronan skulle bekosta dyrbara nybyggnader, saluvärdet sänkas till ett sådant läge att arrendatorn kunde godtaga detsamma. Om arrendatorn till billigt pris kunde förvärva salulotten, skulle han vara i stånd att verkställa behövlige nybyggnader till betydligt lägre pris, därigenom att han själv kunde utföra en väsentlig del av arbetet.

Arrendatorn Jönsson har efter ytterligare förhandlingar med domänstyrelsen förklarat sig villig att för Slättåkra 9³ jämte omförmälda del av Slättåkra 9¹ erlagga en av styrelsen föreslagen köpeskillning av 55 000 kronor.

Med skrivelse den 11 februari 1946 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen anser sig böra biträda det av statens sakrevision gjorda uttalandet angående lämpligheten av att behålla egendomen i kronans hand. Försäljningslotten utgör med sina 18 hektar åker ett lämpligt familjejordbruk och torde icke kunna ifrågakomma för något allmänt ändamål. Det är rimligt, att vid saluvärdets bestämmande hänsyn toges till kostnaderna för de förestående byggnadsarbetena. Vid sådant förhållande synes anledning till erinran mot den preliminärt överenskomna köpeskillingen, 55 000 kronor, icke föreligga. Arrendatorn, som äger en del hus och anläggningar å egendomen, vill gärna förvärva denna för att därefter i egen regi utföra nödvändiga förbättringsarbeten.

På grund av vad uppskattningsnämnden anfört angående den av Werner Svensson gjorda ansökningen om förvärv av ett mindre hagmarksområde och då en avstyckning av området för sammanläggning med sökandens fastighet icke synes kunna medgivas, torde denna ansökning icke böra föranleda någon åtgärd.

Domänstyrelsen har vid sin skrivelse fogat sådan förklaring och sådant intyg angående arrendatorn Jönssons ifrågasatta markförvärv, som avses i 2 § kungörelsen den 21 december 1945 (nr 806) rörande tillämpning av lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Departements-
chefen.

I enlighet med vad domänstyrelsen anfört vill jag tillstyrka, att fastigheten Slättåkra 9³ ävensom det ifrågasatta området av fastigheten Slättåkra 9¹ försäljas till egendomens arrendator. Den föreslagna köpeskillingen, 55 000 kronor, synes i betraktande av vad i ärendet förekommit kunna godtagas. Då jag icke heller i övrigt har något att erinra mot det framlagda försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 ¹/₈ mantal Slättåkra nr 9 i Alseda socken, Jönköpings län, *dels* fastigheten Slättåkra 9³, *dels ock*, efter avstyckning, det område av fastigheten Slättåkra 9¹, som enligt en av distriktslantmätaren Anders Oldenburg åren 1941—1942 upprättad karta är beläget öster om vägen till Alseda by, må försäljas till arrendatorn Johan

Jönsson för en köpeskilling av tillhoppa 55 000 kronor samt under villkor i övrigt,

att salulotterna försäljas i befintligt skick med tillträde, räknat från den 14 mars 1946,

att samtliga mellan Jönsson och kronan varande, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs förefintliga anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

att, därest försäljning kommer till stånd först efter den 14 mars 1946, Jönsson skall vara skyldig erlægga vad på arrendeavgiften belöper från den 14 mars 1946 till dagen för köpebrevets utfärdande,

att försäljningen icke omfattar andra å salulotten befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

5:o.

Sunnerby Storgården 1¹⁵ i Skaraborgs län.

Genom köpekontrakt den 15 februari 1916 försålde ägarna av hemmanet 1 mantal Sunnerby Storegården nr 1 i egenskap av delägare i soldattorpet Lilla Liden i Otterstads socken, Skaraborgs län, sina gemensamma andelar i torpet till soldaten A. Djup mot en köpeskilling av 1 800 kronor. Genom resolution den 28 augusti 1915 fastställde länsstyrelsen det försålda området såsom avsöndring från 1 mantal Storegården nr 1 med en areal av 4,255 hektar under beteckningen Lilla Liden nr 1. Lagfart å lägenheten, som i jordregistret redovisas under beteckningen Sunnerby Storegården 1¹⁸, beviljades den 14 mars 1916. Lägenheten äges numera av syskonen Gunnar Sigfrid Djup och Maria Djup enligt lagfart den 29 juli 1936.

I samband med försäljning av vissa salulotter av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Sunnerby Kronogården nr 2 utröntes sedermera, att hemmanet Sunnerby Storegården nr 1 endast till hälften ägt del i ifrågavarande soldattorp samt att den andra hälften tillkommit Sunnerby Kronogården nr 2. *Domänstyrelsen* har i skrivelse den 17 januari 1946 hemställt, att några åtgärder för bevakande av kronans rätt icke skulle behöva vidtagas. Vid skrivelsen funnos fogade yttranden av överlantmätaren i Skaraborgs län, kammarkollegium och domänfiskalen. Över domänstyrelsens framställning har statskontoret den 26 februari 1946 avgivit infordrat remissutlåtande.

Domänstyrelsen har i sin skrivelse anfört bland annat.

På grund av vad som blivit upplyst angående äganderättsförhållandena beträffande soldattorpet Lilla Liden ha åtgärder genom domänfiskalen vidtagits för iakttagande av kronans rätt. Härvid ha efter hänvändelse till nuvarande ägarna av soldattorpet, dessa förklarat sig icke villiga göra framställning till domänverket om att utan ersättning få övertaga kronans andel i torpet, då deras avlidne fader soldaten A. P. Djup i god tro förvärvat äganderätten till torpet och fånget i vederbörlig ordning lagfarits, samt de själva varit ovetande om kronans andel i fastigheten. I ärendet har utretts, att syskonen Djup befinna sig i små ekonomiska omständigheter. Deras gemensamma förmögenhet kan sålunda uppskattningsvis beräknas utgöra ca 5 000 kronor jämte sparmedel ca 150 kronor. Soldattorpets taxeringsvärde utgör 4 000 kronor, därav jordvärde 2 500 kronor och byggnadsvärde 1 500 kronor. Syskonen Djup ha i anslutning härtill förmenat sig varken skyldiga eller äga möjlighet att betala ytterligare köpeskilling för soldattorpet.

Beträffande soldaten A. P. Djups fångesmän till soldattorpet finnes i ärendet utrett, att tre av dessa numera avlidit, envar av dem efterlämnande ett flertal dödsbodelägare.

Statskontoret, som icke haft något att erinra mot bifall till domänstyrelsens framställning, har med hänsyn till ärendets beskaffenhet ansett frågan böra underställas riksdagens prövning.

*Departements-
chefen.*

I anledning av domänstyrelsens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den rätt till fastigheten Sunnerby Storegården 1¹⁸ i Otterstads socken, Skaraborgs län, som tillkommer Kungl. Maj:t och kronan, må utan vederlag överlåtas på innehavarna av fastigheten.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1:o —5:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Bengt Holmgren.